

plena de ---'. Reconec que no tinc una idea clara de l'origen del mot *testina* ni del contingut precís d'aqueix menjar; potsers procedent de TESTUA (plural del ll. TESTU 'atuell de terrissa'), que llavors fóra de formació paral·lela a *olla, carn-d'olla*. Més planer i més probable és partir d'INTESTINA. Que hi pugui haver també relació amb això en el prov. *bouiabaisso* (sopa de peix famosa) ja sembla una idea menys realista. Que en tot això hi ha influències de la família de *bullir* (fr. *bouillir*, prov. *bouhi*) és clar que és evident, però en bona part poden ser secundàries, com ho és certament el fet que en definir-vos el *bull* (botifarra) sovint us adverteixen que «s'ha de perbullir»: *nomen-omen*.

Buderó, buderol, buderonada, V. budell Budixot, budoix, bodony, bodonya, V. bodoix Buf, bufa, bufada, bufador, etc., V. bufar Búfal, V. brúfol Bufalaga, V. pastanaga Bufalaia, -aina, bufaldella, bufaldena, -alena, bufalenc, bufaleia, bufalleig, bufaller, bufament, V. bufar

BUFANDA, pres del castellà, on ve del fr. antiq. *bouffante*, i aquest del participi actiu de *bouffer* 'inflar-se' (veg. BUFAR). □ 1.ª doc.: 1839, Lab.: «espècie de corbata feta de floja d'estam de diferents colors, que s'acostuma a posar al coll en l'hivern»; 1908, VCatalà.

En cast. des de 1782; en francès no es va registrar fins a 1853 (però seria molt anterior, car Littré deu anys més tard ja diu que s'usava «autrefois»), i els diccs. no en donen altre sentit que 'espècie de toca de monja, estampada, que portaven les dones', però l'acc. espanyola degué existir també en francès, puix que és la que té el neerl. *bouffante* (FEW I, 599, n. 30). El canvi de -t- en -d- es pot explicar pel fet que *-anda*, però no *-anta*, és sufix castellà, passat que sigui degut al pas del mot pel País Basc o per Aragó; cf. cat. *cor-randa* 'cobla' fr. *courante*. En oc. poques dades se'n troben i vagues: el dicc. bearnès de Palay, *boufan, -te* «ajustament de toilette», TdF *boufanto* f., però només com la part alta de les mànigues. El cat. *bufanda* deu ser pres del castellà: els pagesos només diuen *tapaboques*, que així mateix té ús general.

DERIV.: *Bufandada*.

Bufanegues, V. pastanaga Bufanell, bufaner, bufanúvols, V. bufar

BUFAR, tot el grup de mots que apleguem ací prové directament o indirectament de l'onomatopeia BUFF-d'aquest mateix significat. □ 1.ª doc.: Llull.

«Dues bugies posaren lenya sobre una luerna, e cuydaven-se que fos foch, e *bufaven* en la lenya perçò que'l foch s'ençenés», *Blanquerna* II, cap. 52 (NCl. I, 267.20). Altre exemple lullià citen DBal. i AlcM. Abunda ja la documentació literària medieval, p. ex. «a hun bri, *bufat-hi*: adés irà deçà, adés dellà», St. Vicent Ferrer I, 155.24. El mot, tot partint de l'acc. bàsica de 'fer vent per mitjà de forta expiració', la

més directament fundada en l'onomatopeia, mostra aviat els seus altres matisos i sentits, com el d'"inflar" mitjançant inspiració d'aire (d'on el substantiu *bufa, -feta* 'veixiga'): «carnicer --- no gos inflar ne *bufar* carn per escortxar» en unes ordinations de Balaguer de 1313 (BABL XII, 377). La més bàsica és d'ús general a tot el domini català: «*bufar*: sufflare; lo qui *bufa* al foc; manches per *bufar* al foc: follis», OPou, *ThPu.*, a. 1575.

Constatem que avui dia abasta fins als quatre extrems del nostre territori: eiv. *bufar* «soplar» (PzCabrero), i fins als parlars fronterers: murc. *bufar* (Ga. Soriano); Benasc «*bufa* el foc ta que no se amorte» (Ferraz, *ARib.*, p. 35); inclouent-hi les accs. derivades més pròximes: *fa bofá* 'fer esbufegar' en el parlar llgd. mig-català de Vingrau (1960). La d'"inflar-se" es torna intransitiva amb el sentit de «alçar-se el crostapat d'una paret, etc., a conseqüència de la humitat i accions anàlogues» mall. («la fatxada havia *bufat*») sento a Estellencs (1964).

El mot s'estén, en formes i accs., en part, idèntiques, en part molt pròximes, en les llengües romàniques veïnes. En occità *bufar* [S. XII, Marcabré, etc.] i en altres parlars *bofar* des de l'Edat Mitjana fins avui. TdF rodanès *boufà*, bearn. *bouhà*, gc. *bouhà* i *buhà*, llgd., roerg., lleim., alv. *bufà*, Forès *bofà*, «souffler, inspirer; respirer avec effort ---». A Gascunya trobem, en efecte, totes dues variants vocàliques: aran. *bobà* a la majoria de la vall, b.aran. *buhà* (JCor., *Voc. Aran.*, p. 31), però *bouhà* a Bearn (Palay I), a les Landes (tot el territori de l'*Atlas* de Millardet, m. 343) i a la Gironda (Moureau, *La Teste*), pertot «souffler».

Des dels parlars gascons degué passar als dialectes bascos, on trobem *bohau* 'bufar' («blase») en el Labort, però *buyatu* a Guipúscoa.¹ D'altra banda el mot existia en mossàrab i es transmeté a l'hispano-àrab. Les dades de Simonet i de Nykl no són exactes: no es tracta de *baff* (com diu aquell, pp. 50 i 626) ni d'una interjecció, com entén aquest, sinó d'un verb d'arrel *buff*- 'bufar' (perfet *buffa*): el poeta cordovès Abencuzman el posa en una cita, que reporta, en el seu pròleg, d'uns versos del xeikh Abennumara; examinat el ms. en l'ed. fototípica de Günzburg (p. 9, lín. 12) llegeixo sense cap dificultat *taq fi haddi wa buffa fi l-qandil* 'em va dar una bufetada, *taq!*, en la meua galta, i va bufar en el gresol [per apagar-lo]', text perfectament vocalitzat i en caràcters àrabs ben clars.² Per a les correspondències en altres llengües romàniques, em puc limitar ja a remetre al DCEC, s. v. *bofe*, FEW I, 594-9.

MOTS DERIV. I AFINS: *Buf* 'acte de bufar', 'acció de bufar', 'bufada' [fi S. XIV, Eiximenis; i veg. infra sobre *bufetada*], mot que ja es troba en l'oc. trobadoresc («souffle», PDPF), més usat després de l'Edat Mitjana («flabrum, flatus, flamen», 1640, *DTorra*; «y la porta, aquella ditxosa porta! que un *buf* movia», Noller, *La Papallona*, p. 50; amb valor expressiu: «si responia / sols digués *buf!* / havia *xuf!*», *Spill*, v. 3035]; popularment en cat. central té sovint l'acc.,